

GELECEĞİN SAĞLIK ÖRGÜTLERİNDE ÇALIŞACAK GENÇLERİN DÜŞÜNME STİLLERİ İLE MESLEK ETİĞİ ALGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİ¹

Yunus KULOĞLU²

Recep Baki DENİZ³

ÖZ

Araştırmanın temel amacı geleceğin sağlık örgütlerinde çalışacak gençlerin düşünme stilleri ile meslek etiği algıları arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaktır. Bir toplumu yönetmenin birçok yolu olduğu gibi, faaliyetlerimizi yönetmenin de birçok yolu vardır. Faaliyetlerimizi yönetmenin bu farklı yolları sahip olduğumuz düşünme tarzlarının farklılığından gelir. Düşünme stillerini sahip olduğumuz yetenekleri kullanmak için tercih ettiğimiz yollar olarak tanımlanabiliriz.

Kırklareli il merkezinde sağlık alanında üniversite eğitimi alan öğrencilerde düşünme stilleri ile meslek etiği arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla öncelikle literatür taraması yapılmıştır. Daha sonra Kırklareli Üniversitesi Merkez İlçede sağlık alanında okumakta olan 533 üniversite öğrencisine araştırma konusu ile ilgili anket çalışması uygulanmıştır. Anket verileri SPSS, AMOS ve SmartPLS programları kullanılarak analiz edilmiş ve katılımcıların düşünme stilleri ile meslek etiği arasındaki ilişki incelenmiştir.

Sonuç olarak katılımcıların düşünme stillerinin (yasama, yürüme, yargı, monarşi ve gelenekçi) meslek etiği algıları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı etkisi olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Düşünme Stilleri, Meslek Etiği, Sağlık Çalışanları

Jel Kodları: M120, M540, I190

¹Bu makale birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırlamış olduğu “Geleceğin Sağlık Çalışanlarında Düşünme Stilleri İle Meslek Etiği Algıları Arasındaki İlişki (Kırklareli Üniversitesi Öğrencileri Örneği)” başlıklı doktora tezinden türetilmiştir.

²Dr. Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İşletme Yönetimi, yunus_kuloglu@hotmail.com (ORCID: 0000-0002-3701-337X)

³Doç. Dr., Beykent Üniversitesi Uluslararası Ticaret ve Finansman, denizbaki@yahoo.com (ORCID: 0000-0002-4972-6369)

THE RELATIONSHIP BETWEEN THINKING STYLES AND PERCEPTIONS OF PROFESSIONAL ETHICS OF YOUTH WHO WILL WORK IN THE HEALTH ORGANIZATIONS OF THE FUTURE

ABSTRACT

The main purpose of this study is to reveal the relationship between the thinking styles of future healthcare professionals and their perceptions of occupational ethics. Just as there are many ways to run a society, there are many ways to manage our activities. These different ways of managing our activities can be interpreted as our way of thinking. We can define thinking styles as our preferred ways to use the abilities we have.

In order to evaluate the relationship between thinking styles and professional ethics of students who are studying in the field of health in Kırklareli city center, firstly a literature review was conducted. Later, a questionnaire was applied to 533 university students studying in the field of health in Kırklareli University Central Province. The survey data were analyzed using SPSS 25, AMOS 24 and SmartPLS 3.0 programs, and the relationship between the thinking styles of the participants and their perceptions of professional ethics was examined.

As a result, it was determined that the thinking styles of the participants (legislative, executive, judicial, monarchy, and conservative) had a statistically significant effect on their perceptions of professional ethics.

Keywords: Thinking Styles, Professional Ethics, Health Workers

JEL Codes: M120, M540, I190

GİRİŞ

Gelecekte sağlık alanında çalışacak gençlerin, çocukluktan ergenliğe ergenlikten üniversite hayatının sonuna kadar şekillenen düşünme tarzları (stilleri) aldığı kararlar ve davranışlar üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Gençlerin sahip oldukları düşünme stilleri meslek hayatındaki davranışlarını da şekillendirir. Sağlık gibi ikamesi olmayan bir alanda çalışacak gençlerin mesleğini icra ederken göstermesi gereken etik davranışlar toplumun tamamı için büyük bir önem arz etmektedir.

Düşünme stilleri ve meslek etiği algısı, hasta ve sağlık çalışanları arasındaki ilişkilerde önemli olup, toplumsal ilerlemenin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu iki konu arasındaki ilişkinin varlığının ve yönünün anlaşılabilmesi ve bir anlamda da ölçülebilmesi amacıyla, soyut kavramlar yerine, ölçülebilir, gözlemlenebilir değişkenler kullanılması gerekmektedir. Bu araştırmada düşünme stilleri ve etik algıların soyuttan somuta indirgenmesi ve puanlamaya dönüştürülmesi neticesinde, bu iki olgu arasındaki anlamlı/anlamsız ilişki ve etkileşimin ne şekilde olduğu tespit edilmeye çalışılacaktır. Sağlık alanında çalışacak gençlerin hangi düşünme stiline göre hangi meslek etiği davranışını ortaya koyduğu tespit edilerek, gençlerin sahip oldukları düşünme stilleri meslek etiği algılarını geliştirecek şekilde değiştirilerek sağlık alanında evrensel etik değerlere bağlı bireylerin yetişmesi sağlanacaktır.

1. LİTERATÜR

1.1. Düşünme Stilleri

İnsanoğlu düşünme gücü sayesinde milyonlarca yıldır varlığını sürdürmüş ve kendisini hayatta tutacak yaşamsal fonksiyonları düşünme gücüyle gerçekleştirmiştir. Günümüze kadar süregelen tüm uygarlıklarda bireyi var eden düşünme yetisi olmuştur. Bu yetiye sahip bireyler toplumları oluşturmuş ve gelecek nesillere ekonomik, siyasal, kültürel ve teknolojik birikimler aktarmıştır (Karaboğa, 2019, 38-39). Düşünce en basit haliyle aklımıza gelen veya kafamızın içinde var olan beş duyumuzun ve/veya inançlarımızın da önüne geçebilecek veya onları kanıtlarla destekleyip geliştirebilecek her şeydir (Dewey, 1985, 1-3). Düşünmenin bir problem çözme modeli olarak modern prototipi Dewey (1910) tarafından geliştirildi. Dewey problem çözme ile ilgili düşünce süreçlerini incelerken, beş aşamadan oluşan bir model üretti. Bu model; bir problemin tanınması (tanımla), analiz (entelektüelleşme, veri), olası çözüm önerileri (hipotezler), sonuçların test edilmesi (akıl yürütme, doğrulama) ve seçilen bir çözümün kararını alma (uygulama) aşamalarından oluşmaktadır (Wicks, 1974, 3).

Sternberg (1998) düşünme stilini tercih edilen bir düşünme tarzı olarak tanımlamıştır ve bu kavramın yeteneklerle karıştırılmaması gerektiğini öne sürmüştür. Düşünme stillerinin kendileri yetenek değil, yeteneklerin kullanımındaki tercihlerdir. İki birey, zekâ ve yetenek açısından aynı

seviyeye sahip olabilir ama düşünce tarzları onları birbirinden farklı kılar. Önemli olan, stilleri ve yetenekleri eşleştirmektir. Ayrıca, insanlar farklı görev ve durumlarda farklı stillere sahip olabilirler (Palut, 2008, 523-24). Birçok insanın zeki olmasına rağmen skor olarak ortalama çıktılara sahip olduğunu ileri sürmesi var olan zekâlarını açığa çıkarmada sorun yaşadığının göstergesidir. Bunun sebebi ise zekâyı bir veya birden fazla düşünme stili ile analitik, pratik ve yaratıcı bir şekilde kullanılmasıdır (Sternberg ve Spear-Swerling, 1996, 6).

1.2. Meslek Etiği

Meslek etiği, bir işletme için ahlaki ilkeleri ve karar verme alanlarını, yönetim konularını ve davranış kurallarını kapsar. (Goel ve Ramanathan, 2014, 49). Meslek etiği, şirketlerin ve temsilcilerinin yasalara uyma ve paydaşlarının, müşterilerinin, çalışanlarının ve çevresindeki toplulukların haklarına saygı göstermesidir (Byars ve Stanberry, 2018, 23). Meslek etiği, iyi iş ve iyi ahlak arasındaki ilişkidir. Meslek etiği, iş dünyasında bulunan farklı kişisel özelliklere sahip insanların bir takım etik kurallar çevresinde toplanması ve oluşturulan bu iş dünyasında etiğin uygulanabilirliğinin sağlanma çabasıdır. İş dünyasında faaliyet gösteren bir yetişkin, zaten ya etik bir kişidir ya da değildir. Bu kişinin meslek ve etiği nasıl bağdaştırdığı ve bunu nasıl uyguladığı meslek etiğinin konusudur (Stevens, 1979, 4).

Meslek etiği kavramı, iş hayatında ve akademik hayatta üzerinde tartışılan önemli bir konudur. Küreselleşen dünya, gelişen teknoloji ve sosyal medya iş hayatının tanımını ve içeriğini değiştirmiş adeta dünyayı tek bir pazar haline getirmiştir. Özellikle 1960'lı yıllarda başlayan bu hızlı değişim günümüze kadar gelmiştir (Gözüm, 2016, 294). Meslek etiği ile ilgili çalışmaların geniş kitleler tarafından tutkulu bir şekilde incelenmeye başlanması ilk olarak Friedman (1970)'ın, işletmelerin sosyal sorumlulukları ile ilgili fikirlerini açıklaması ile ortaya çıkmıştır. Tartışmanın ana konusu "Tüm ekonomik sistemin kazanımları göz önünde bulundurulduğunda; işletme ve etik kavramları birbirleriyle bağdaşmaz bir doğaya mı sahip olmalıdır yoksa her iki kavram arasındaki ilişkiyi doğal mı karşılamak gerekir?" sorusu ile özetlenebilir (Sezici ve Kara, 2016, 149).

Kavramsal araştırmalar, iş etiği, ahlaki davranış ve sosyal sorumluluğun anlamını netleştirmeye ve iş liderlerine etik boyutları kapsayan kararlar vermede yardımcı olmak için bazı kuralları veya yönergeleri pekiştirmeye çalışmıştır. Fritzsche ve Becker (1984), yöneticilerin bir dizi etik senaryolar karşısında verdiği tepkileri ölçmüş, bu tepkileri temsil ettiği etik teoriye göre sınıflandırmış ve etik teoriyi yönetim davranışına bağlamaya çalışmıştır. Çalışmalarındaki etik senaryolar; kısa hikayeler, zorlama ve kontrol, çıkar çatışması, fiziksel çevre, babacanlık ve kişisel bütünlük alanlarındaki etik ikilemleri temsil ediyordu (Preble ve Reichel, 1988, 942).

İş hayatındaki davranışları yönlendiren, onlara öncülük eden etik ilkeler ve diğer standartların toplamına “mesleki etik” adı verilmektedir. Belirli bir meslek grubunun, meslek üyelerine direktif vererek, onları belli kurallara göre davranmaya sevk eden ve kişisel eğilimlerini mesleğinin önüne alan yetersiz ve ilkesiz kişileri meslekten dışlayan, rekabeti düzenleyen ve hizmet ideallerini koruyup geliştirmeyi amaçlayan kural ve ilkelerin bütünü meslek etiğinin çalışma alanını oluşturur (MEB, 2011, 22).

2. TEORİK ÇERÇEVE

Düşünme stilleri ile meslek etiği arasındaki ilişkiye yönelik çalışmalar 1980’li yıllarda itibaren rağbet görmüş ve popülerlik kazanmıştır. Günümüzde gelişen teknoloji ve küresel rekabet beraberinde büyük belirsizlik, hızlı değişim ve doğrusal olmayan dinamik sistemleri ortaya çıkarmıştır. İnsanlar için çok fazla olan bu bilgi yoğunluğu ve hızlı gelişim insanları daha hızlı karar almaya ve sorunlara daha hızlı çözüm bulmaya sevk etmiştir. Daha hızlı düşünme sürecine sebep olan bu dönem insanların sahip olduğu düşünme tarzını önemli kılmış ve neyi nasıl düşündükleri önem kazanmıştır (Groves, Vance, ve Paik, 2008, 305-306).

Düşünme stili psikoloji literatüründe bireysel davranışın önemli bir belirleyicisi olarak yaygın bir şekilde kabul görmüştür. Bireylerin problemlere yaklaşımı ve çözümü sırasında kullandıkları yüksek düzey bir bilişsel fonksiyon olarak kavramsallaştırılmıştır. Bununla birlikte, bilişsel stillerin kişilerin tutum ve davranışlarında olumlu veya olumsuz etkileri olduğu konusunda literatürde çeşitli araştırmalar bulunmaktadır (Allinson ve Hayes, 1996, 119-120).

Düşünme stili gibi etikte kişisel gelişimin önemli öğelerinden birisidir. Etik bireyin kendisinden başlayan ve uluslararası standartlara kadar genişleyen soyut bir kavramdır. Etik, kamusal alanda, iş yerinde, günlük hayatımızda ve sosyal alanlarda kişisel davranışlarımızın uluslararası normlara uygun olup olmadığını inceler (Boldizar ve Korhonen, 1999, 270). Toplumlar için etik giderek daha gerekli ve popüler hale geldikçe, yüksek fikirli bir teori merkezine dönüştü yani etik kodlar oluşturuldu. Bu etik kodları tıbbi etik, meslek etiği, yargı etiği, bilişim etiği, siyasi etik vb. olarak sıralayabiliriz (Yüksel, 2015, 10). Yazılı hale gelen bu etik kodlar, toplumsal alanda iş dünyasında ve sosyal hayatta herkesin daha adil ve eşit bir şekilde yaşamasını sağlayacak standartları oluşturmayı amaçlamaktadır (Ugoani, 2019, 120 ve Akıncı Vural ve Coşkun, 2011, 62).

Etik aklın ve düşüncenin bir dizi doğru veya yanlış seçimlerden oluştuğunu bilmek gerekir. Toplumsal kodların aklın zihinsel süreçlerinde işlenip bir davranış olarak ortaya çıkması düşünmenin nasıl ve ne şekilde kullanıldığının önemini ortaya çıkarır. İnsanlar düşünme tarzlarını kullanarak ortaya çıkardığı düşüncelerin bir tikel birde evrensel sonuçları olduğunu bilmelidir. Etik akıl kendi iç

süreçlerimizle beraber başlayan ve sonunda bir çıktı olarak tüm topluma mal olan bir davranışın ortaya çıkış sürecidir (Çınar, 2007, 176). Etik akıl ve etik düşünce, düşünme eylemi sırasında tercih ettiğimiz düşünce tarzıyla ve sergilemiş olduğumuz etik davranışla ilişkilidir. Düşünme stilleriyle etik algı ve kararlarımız arasındaki kompleks yapının araştırılması ve aralarındaki ilişkinin ortaya çıkarılması büyük önem arz etmektedir. Bu ilişkinin bilinmesi ve araştırılması toplumsal hayatta ve iş dünyasında karşılaştığımız problemlerin çözümünde büyük önem arz etmektedir (Paik, Lee, ve Pak, 2019, 845).

3. ARAŞTIRMA

3.1. Araştırmanın Hipotezleri

H₁: Düşünme stillerinden biri olan Yasama düşünme stiline meslek etiği algısı üzerinde anlamlı negatif bir etkisi vardır.

H₂: Düşünme stillerinden biri olan Yürütme düşünme stiline meslek etiği algısı üzerinde anlamlı pozitif bir etkisi vardır.

H₃: Düşünme stillerinden biri olan Yargı düşünme stiline meslek etiği algısı üzerinde anlamlı negatif bir etkisi vardır.

H₄: Düşünme stillerinden biri olan Monarşi düşünme stiline meslek etiği algısı üzerinde anlamlı pozitif bir etkisi vardır.

H₅: Düşünme stillerinden biri olan Hiyerarşi düşünme stiline meslek etiği algısı üzerinde anlamlı pozitif bir etkisi vardır.

H₆: Düşünme stillerinden biri olan Liberal düşünme stiline meslek etiği algısı üzerinde anlamlı pozitif bir etkisi vardır.

H₇: Düşünme stillerinden biri olan Gelenekçi düşünme stiline meslek etiği algısı üzerinde anlamlı pozitif bir etkisi vardır.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırma, Kırklareli Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu 3. ve 4. sınıf öğrencileriyle Sağlık Hizmetleri MYO 1 ve 2. sınıf öğrencileri üzerinde yürütülmüştür. Araştırmamızda, müfredatlarında meslek eğitimiyle ilgili dersi almış ve dış kurum/kuruluşlarda staj/uygulama dersini görmüş öğrenciler tercih edilmiştir. 2020-2021 güz dönemi sonu itibarıyla Kırklareli Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO'da 1. sınıf öğrenci sayısı 780 ve 2. sınıf öğrenci sayısı 606'dır. Sağlık Yüksekokulu 3. ve 4. Sınıfların sayısı ise sırasıyla 478 ve 590'dır. Ana kütle sayımız 2454'tür. %95 güven aralığında % 5 hata oranıyla ulaşılması gereken örneklem sayısı 344'tür (Israel;1992). Verilerin elektronik veri havuzunda toplanması sağlanmıştır. Bu sürecin sonunda 533 adet kullanılabılır anket toplanmıştır.

3.3. Metodoloji ve Uygulama

Çalışmanın teorik kısmında tarihsel metot yani kaynak taraması tekniği kullanılmıştır. Çalışmaya katılan kişilere uygulanan tanıtıcı anket formu 69 sorudan oluşmaktadır. Bu anket formunda kişilere öğrenim gördüğü okul, cinsiyet, yaş, sınıf, düşünme stilleri ve meslek etik algıları ile ilgisi sorular sorulmuştur. Anket sorularını istatistiksel olarak değerlendirmek için IBM SPSS 25, AMOS 24 ve Smart PLS 3.0 programları kullanılmıştır. Microsoft Excell programı aracılığıyla tablolar ve şekiller oluşturulmuş ve çalışmada sunulmuştur.

Tablo 1: Demografik Verilere İlişkin Bulgular

	N	%
Cinsiyetiniz?		
Erkek	206	38,6
Kadın	327	61,4
Toplam	533	100,0
Okuduğunuz Birim?		
Sağlık Yüksekokulu	227	42,6
Sağlık Hizmetleri MYO	308	57,4
Toplam	754	100,0
Sınıfınız?		
1.Sınıf	158	29,6
2.Sınıf	150	28,1
3.Sınıf	140	26,3
4.Sınıf	85	15,9
Yaşınız		
17-18	68	12,8
19-20	251	47,1
21-22	126	23,6
23 ve Üstü	88	16,5

Katılımcıların %38,6'sı erkek, %61,4'ü kadındır. Araştırmaya katılanları okuduğu birimler açısından incelediğimizde %42,6'sı Sağlık Yüksekokulu'nda %57,4'ü ise Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu'nda okumaktadır. Katılımcıların okudukları sınıflara göre dağılımları incelendiğinde %29,6'sı birinci sınıf, %28,1'i ikinci sınıf, %26,3'ü üçüncü sınıf ve %15,9'u dördüncü sınıfta okumaktadır. Katılımcıların yaşlarına bakıldığında ise %12,8'i 17-18 yaş aralığında, %44,1'i 19-20 yaş aralığında, %23,6'sı 21-22 yaş aralığında ve %16,5'i 23 ve üstü yaş aralığında yer almaktadır.

3.4. Açımlayıcı Faktör Analizi

Sosyal bilimlerde bir veri setinin analizi sırasında kullanılan en önemli ölçüm tekniklerinden biri faktör analizidir. Yapılan ölçümün kalitesini ve geçerliliğini ortaya koyan bir analiz türüdür. Faktör analizleri iki tiptir. Bir ölçeğin soru maddelerinin altında yatan yapıyı ortaya koymak adına yapılan analize “Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA)” denir iken; bir ölçeğin daha önceden çözümlenmiş yapısının yaptığımız araştırmada da geçerli olup olmadığını denetlemeye “Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)” denir (Yaşlıoğlu, 2017, 75; Erdem, 2020).

Tablo 2: Düşünme Stillerine İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi

Faktörler	Maddeler	Faktör Yükleri						Faktör Açıklayıcılığı	Cronbach Alpha
Yasama	DS1	0,662						25,816	0,687
	DS2	0,700							
	DS3	0,468							
	DS4	0,703							
	DS5	0,668							
Yürütme	DS6		0,677					12,691	0,661
	DS7		0,632						
	DS8		0,685						
	DS9		0,654						
	DS10		0,572						
Yargı	DS11			0,628				5,333	0,668
	DS12			0,749					
	DS13			0,658					
	DS14			0,758					
	DS15			0,689					
Monarşi	DS16				0,590			4,657	0,731
	DS17				0,671				
	DS18				0,763				
	DS19				0,607				
Hiyerarşi	DS21					0,688		3,673	0,637
	DS22					0,69			
	DS23					0,658			
	DS24					0,763			
	DS25					0,742			
Liberal	DS26						0,717	3,387	0,676
	DS27						0,745		
	DS28						0,681		
	DS29						0,773		
	DS30						0,686		
Gelenekçi	DS31						0,770	2,911	0,765
	DS32						0,757		
	DS33						0,859		
	DS34						0,826		
	DS35						0,822		
Toplam Açıklayıcılık								61,545	
KMO Ölçüm Yeterliliği									0,896
Barlett Küresellik Testi								Ki-Kare	8359,884
								Serbestlik Derecesi	561
								Anlamlılık	0

Örneklem büyüklüğü açısından faktör analizi için veri yapısının uygunluğunu test etmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testine ve verilerin çok değişkenli normal dağılımdan gelip gelmediğini belirlemek amacıyla Bartlett Küresellik Testine (Bartlett's Test of Sphericity) bakılır. KMO değeri için 0.50-0.60 arasında ise "kötü", 0.60-0.70 arasında ise "zayıf", 0.70-0.80 arasında ise "orta", 0.80-0.90 arasında ise "iyi" ve 0.90 üzerinde ise "mükemmel" olduğu yorumu yapılır. (Çoklu vd., 2010, 213; Tutar ve Erdem, 2020).

Düşünme stillerine ait KMO değeri 0.896'dır. Bu değer "iyi" hatta "mükemmel" aralığına çok yakındır. Bartlett testi sonuçları incelendiğinde, elde edilen ki-kare değerinin $p < 0,01$ olduğu .01 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Bu sonuç, verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiğini göstermekte dolayısıyla faktör analizi için uygun olduğu anlamına gelmektedir. Başlangıç öz değerleri (Initial Eigenvalues) 1000 üzerinde olan 7 faktör vardır. Böylece faktör sayısı anketin orijinaliyle ve yazında yer alan diğer çalışmalarla tutarlılık göstermiştir. Bu faktörlerin toplam açıkladığı varyans ise %61,54'tür. Düşünme stillerinin 7 alt faktörüne yönelik güvenilirlik testinin istatistikleri de yer almaktadır. Güvenirlik düzeylerini gösteren Cronbach Alpha katsayılarının orta ve iyi olduğu söylenebilir.

Tablo 3: Meslek Etiği Algısına İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi (N=533)

Faktörler	Maddeler	Faktör Yükleri			Faktör Açıklayıcılığı	Cronbach Alpha
Makyavalizm	ME17	0,771			22,220	0,883
	ME16	0,754				
	ME8	0,754				
	ME27	0,67				
	ME24	0,614				
	ME1	0,607				
	ME9	0,604				
	ME29	0,549				
Sosyal Darwinizm	ME15	0,545			11,703	0,655
	ME25		0,742			
	ME21		0,703			
	ME2		0,619			
	ME10		0,573			
Ahlaki Nesnellik	ME3		0,561		8,317	0,726
	ME5		0,748			
	ME14		0,647			
Etik Görelilik	ME20		0,644		7,816	0,722
	ME6			0,763		
	ME22			0,613		
	ME26			0,602		
Toplam Açıklayıcılık					50,056	
KMO Ölçüm Yeterliliği						0,811
Barlett Küresellik Testi					Ki-Kare	2029,634
					Serbestlik Derecesi	190
					Anlamlılık	0

Meslek etiği algısına ait KMO değeri 0,811'dir. Bu değer "iyi" aralığındadır. Bartlett testi sonuçları incelendiğinde, elde edilen değer $p < 0,01$ olduğu .01 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Bu sonuç, verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Tablo 2 incelediğimizde meslek etiğinin açıklayıcı faktör analizinde başlangıç öz değerleri (Initial Eigenvalues) 1000 üzerinde olan 4 faktör vardır. Bu faktörlerin toplam açıkladığı varyans ise %50,06'dır. Meslek Etiği algısının 4 alt faktörüne yönelik güvenilirlik testinin istatistikleri de yer

almaktadır. Güvenirlik düzeylerini gösteren Cronbach Alpha katsayılarının orta ve iyi olduğu söylenebilir.

3.5. Pearson Korelasyon Analizi

Galton, Pearson ve Spearman'ın istatistik alanına, özellikle korelasyon, regresyon ve faktör analizi ile ilgili katkıları oldukça önemlidir. Aslında, iki değişken arasındaki ilişkinin temeli, yani korelasyon veya kovaryans, istatistikte önemli bir rol oynamıştır. Pearson korelasyon katsayısı nokta tahmini (anlamlılık testi), açıklama (bağımsız bir değişken tarafından bağımlı değişkendeki varyans), tahmin (bağımsız bir değişkenden bağımlı bir değişkene doğrusal regresyon) ve güvenilirlik ve geçerlilik testlerinin yapılabilmesini sağlamıştır (Tankard, 1984, 39).

Araştırmada kullanılan ölçeklerin ve alt faktörlerinin kendi aralarındaki korelasyonlarının analizi için Pearson Korelasyon Testleri uygulanmıştır. Analiz değerleri -1 ile +1 arasında bir değer almaktadır. Alınan değer +1 ise pozitif yönlü tam ilişki -1 ise negatif yönlü tam ilişkinin var olduğunu gösterir. Sıfır ise iki değişken arasında ilişkinin olmadığını gösterir (Tabachnick ve Fidell, 2001, 53-54; Tutar ve Erdem, 2020). Bu değer 1'e doğru yaklaştıkça ilişkinin gücünün arttığını, sıfıra doğru yaklaştığında ise ilişkinin gücünün azaldığını göstermektedir (Schober vd., 2018, 1763).

Tablo 4: Faktörler Arası Korelasyon Tablosu (N=533)

Korelasyon	Düşünme Stilleri							Meslek Etiği Algısı			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Yasama	1										
Yürütme	,448**	1									
Yargı	,421**	,479**	1								
Monarşi	,110*	,170**	0,077	1							
Hiyerarşi	,471**	,520**	,474**	,185**	1						
Liberal	,412**	,363**	,578**	,090*	,549**	1					
Gelenekçi	-,093*	,152**	-,048	,402**	,124**	-,104*	1				
Makyavelizm	-,271**	-,276**	-,248**	,171**	-,187**	-,168**	,222**	1			
S. Darwinizm	0,062	0,061	0,068	,091*	,167**	,198**	,101*	,121**	1		
E. Görelilik	,152**	0,062	,115**	0,068	,147**	,110*	-,078	0,003	-,007	1	
A. Nesnellik	,104*	,094*	0,074	,111*	,138**	0,081	0,069	0,065	,108*	,103*	1

***p<0.001, **p<0.01, *p<0.05, †p<0.10

Tablo 4 incelendiğinde düşünme stilleri ait 7 faktörün (yasama, yürütme, yargı, monarşi, hiyerarşi, liberal ve gelenekçi) ve meslek etiği algısına ait 4 faktörün (Makyavelizm, sosyal darwinizm, etik görelilik, ahlaki nesnellik) birbirleriyle olan ilişkileri görülmektedir. Araştırma verilerinin normal dağılım göstermesinden dolayı faktörlerin korelasyon ilişkisi iki yönlü pearson korelasyonu yöntemiyle gerçekleştirilmiştir.

Düşünme stilline ait faktörler içerisinde “Yürütme” faktörü, meslek etiği faktörlerinden “Makyavelizm” ile anlamlı düzeyde $p=,00$ ($p<,05$) en güçlü korelasyon ilişkisine sahiptir. Korelasyon kat sayısı $-,276$ ’dır. Bu ilişki anlamlı ve ters yönlüdür.

3.6. Regresyon Analizleri ve Hipotez Testleri

Regresyon analizi ilk olarak 19. yüzyılın ikinci yarısında Sir Francis Galton tarafından geliştirilmiştir. Galton, ebeveynlerin ve çocukların boyları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Hem uzun hem de kısa ebeveynlerin çocuklarının boylarının grubun ortalamasına doğru yaklaştığını gözlemlemiştir. İlk başlarda bu değişimlerin rastlantısal olduğunu düşünen Galton, daha sonra bu değişimleri gözlemlemiş ve bu eğilimi matematiksel bir denklemlerle izah etmiştir (Kutner, ve diğerleri 2005, 5; Dunn ve Clark, 2009, 166; Erdem, 2021). Regresyon analizi bağımlı değişkendirdeki değişimin ne kadarlık kısmının bağımsız değişkenler tarafından açıklandığını ortaya koyan veri analiz tekniğidir (Dursun ve Kocagöz 2010, 2). Doğrusal regresyon y olarak isimlendirilen bağımlı değişkenle x olarak ifade edilen bir veya daha fazla bağımsız değişkenin aralarındaki ilişkiyi modelleme yaklaşımıdır (Kılıç 2013, 90).

İki değişkenli (iki değişkenli) basit doğrusal regresyonda, iki değişken arasında düz bir çizgi bulunur. En uygun düz çizgi, X ve Y yollarından geçer ve veri noktaları ile çizgi arasındaki kare mesafelerin toplamını en aza indirir (Tabachnick ve Fidell 2001, 18).

Regresyon analizi sonucunu değerlendirmede kullanılan R^2 bir ilişki ölçüm değeridir. Bağımsız değişken X ‘in bağımlı değişken Y üzerindeki açıklayabildiği varyans yüzdesini temsil eder. R^2 değeri 0 ’a yaklaştıkça bağımsız değişkenin açıkladığı varyan oranı azalır. R^2 değeri 1 ’e yaklaştıkça açıklanan varyans değer oranı artar. R^2 değeri regresyon kareler toplamının, genel kareler toplamına bölümüdür (Dunn ve Clark 2009, 180). Bir değişkenin açıklama gücünü gösteren R^2 değerinin yüksek olmasının gerektiği yanlış kanılardan biridir. Çünkü bir bağımlı değişkeni araştırma modelimizde yer alan bağımsız değişken haricinde başka değişkenlerinde açıklayabileceği unutulmamalıdır. Bu sebeple düşük R^2 değerleri ile de araştırma modeli anlamlı olabilmekte ve p değerleri anlamlı çıkabilmektedir (Colton ve Bower, 2002, 20-21).

Araştırmanın kavramsal modeline uyumlu olarak oluşturulan tüm hipotezlere basit regresyon analizi uygulanmıştır.

H₁: Düşünme stillerinden biri olan Yasama düşünme stiline meslek etiği algısı üzerinde anlamlı negatif bir etkisi vardır.

“Yasama” düşünme stiline meslek etiği algısı üzerinde etkisini incelemek için yapılan basit regresyon analizi sonuçları Tablo 5’te verilmiştir. Analiz sonucunda model istatistiksel olarak

anlamlıdır ($F = 7,206$; $p < 0,05$). Yasama düşünme stili, meslek etiği algısını olumsuz ve anlamlı yönde etkilemektedir ($B = -0,46$, $p < 0,05$). Regresyon modeline göre meslek etiği algısı puanındaki değişimin %1,3'ü düşünme stillerinden biri olan yasama değişkeninden kaynaklanmaktadır. H_1 hipotezi desteklendi.

Tablo 5: Yasama Düşünme Stilinin Meslek Etiği Algısı Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	B	t	p	R ²	F	p
Meslek Etiği Algısı	(Sabit)	2,956	9,783	0,00	0,013	7,206	0,00
	"Yasama" Düşünme Stili	-0,46	23,589	0,00			

Not: Ayarlanmış (R²) ve Standardize edilmiş beta katsayıları (B) raporlanmıştır.

H₂: Düşünme stillerinden biri olan Yürütme düşünme stilinin meslek etiği algısı üzerinde anlamlı pozitif bir etkisi vardır.

"Yürütme" düşünme stilinin meslek etiği algısı üzerinde etkisini incelemek için yapılan basit regresyon analizi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir. Analiz sonucunda model istatistiksel olarak anlamlıdır ($F = 11,122$; $p < 0,05$). Yürütme düşünme stili, meslek etiği algısını negatif ve anlamlı yönde etkilemektedir ($B = -0,57$, $p < 0,05$). Regresyon modeline göre meslek etiği algısı puanındaki değişimin %2,1'i düşünme stillerinde biri olan yürütme değişkeninden kaynaklanmaktadır. H_2 hipotezi ilişkinin pozitif olduğu üzerine kurulmuştur. Bu sebeple H_2 hipotezi desteklenemedi.

Tablo 6: Yürütme Düşünme Stilinin Meslek Etiği Algısı Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	B	t	p	R ²	F	p
Meslek Etiği Algısı	(Sabit)	3,024	31,690	0,00	0,021	11,122	0,00
	"Yürütme" Düşünme Stili	-0,57	-3,335	0,00			

Not: Ayarlanmış (R²) ve Standardize edilmiş beta katsayıları (B) raporlanmıştır.

H₃: Düşünme stillerinden biri olan Yargı düşünme stilinin meslek etiği algısı üzerinde anlamlı negatif bir etkisi vardır.

"Yargı" düşünme stilinin meslek etiği algısı üzerinde etkisini incelemek için yapılan basit regresyon analizi sonuçları Tablo 7'de verilmiştir. Analiz sonucunda model istatistiksel olarak anlamlıdır ($F = 6,654$; $p < 0,05$). Yargı düşünme stili, meslek etiği algısını negatif ve anlamlı yönde etkilemektedir ($B = -0,39$, $p < 0,05$). Regresyon modeline göre meslek etiği algısı puanındaki değişimin %1,2'si düşünme stillerinde biri olan yargı değişkeninden kaynaklanmaktadır. H_3 hipotezi desteklendi.

Tablo 7: Yargı Düşünme Stilinin Meslek Etiği Algısı Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	B	t	p	R ²	F	p
Meslek Etiği Algısı	(Sabit)	2,908	37,239	0,00	0,012	6,654	0,01
	"Yargı" Düşünme Stili	-0,39	-3,335	0,01			

Not: Ayarlanmış (R²) ve Standardize edilmiş beta katsayıları (B) raporlanmıştır.

H₄: Düşünme stillerinden biri olan Monarşi düşünme stilinin meslek etiği algısı üzerinde anlamlı pozitif bir etkisi vardır.

“Monarşi” düşünme stilinin meslek etiği algısı üzerinde etkisini incelemek için yapılan basit regresyon analizi sonuçları Tablo 8’de verilmiştir. Analiz sonucunda model istatistiksel olarak anlamlıdır (F = 24,551; p < 0,05). Monarşi düşünme stili, meslek etiği algısını olumlu ve anlamlı yönde etkilemektedir (B=0.71, p<0,05). Regresyon modeline göre meslek etiği algısı puanındaki değişimin %4,2’si düşünme stillerinde biri olan monarşi değişkeninden kaynaklanmaktadır. H₄ hipotezi desteklendi.

Tablo 8: Monarşi Düşünme Stilinin Meslek Etiği Algısı Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	B	t	p	R ²	F	p
Meslek Etiği Algısı	(Sabit)	2,416	38,946	0,00	0,042	24,551	0,00
	"Monarşi" Düşünme Stili	0,71	4,955	0,00			

Not: Ayarlanmış (R²) ve Standardize edilmiş beta katsayıları (B) raporlanmıştır.

H₅: Düşünme stillerinden biri olan Hiyerarşi düşünme stilinin meslek etiği algısı üzerinde anlamlı pozitif bir etkisi vardır.

“Hiyerarşi” düşünme stilinin meslek etiği algısı üzerinde etkisini incelemek için yapılan basit regresyon analizi sonuçları Tablo 9’da verilmiştir. Analiz sonucunda model istatistiksel olarak anlamlı değildir (F = 0,000; p>0,99). Hiyerarşi düşünme stili, meslek etiği algısını anlamlı yönde etkilememektedir (B=0.00, p>0,05). H₅ hipotezi desteklenemedi.

Tablo 9: Hiyerarşi Düşünme Stilinin Meslek Etiği Algısı Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	B	t	p	R ²	F	p
Meslek Etiği Algısı	(Sabit)	2,710	35,026	,00	0,00	,000	,99
	"Hiyerarşi" Düşünme Stili	,000	,010	,99			

Not: Ayarlanmış (R²) ve Standardize edilmiş beta katsayıları (B) raporlanmıştır.

H₆: Düşünme stillerinden biri olan Liberal düşünme stilinin meslek etiği algısı üzerinde anlamlı pozitif bir etkisi vardır.

“Liberal” düşünme stiline meslek etiği algısı üzerinde etkisini incelemek için yapılan basit regresyon analizi sonuçları Tablo 10’da verilmiştir. Analiz sonucunda model istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F = 0,000$; $p > 0,89$). Liberal düşünme stili, meslek etiği algısını anlamlı yönde etkilememektedir ($B=0,02$, $p > 0,05$). H_6 hipotezi desteklenmedi.

Tablo 10: Liberal Düşünme Stiline Meslek Etiği Algısı Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	B	t	p	R ²	F	p
Meslek Etiği Algısı	(Sabit)	2,702	37,830	,00	,000	,019	,89
	"Liberal" Düşünme Stili	,002	,130	,89			

Not: Ayarlanmış (R²) ve Standardize edilmiş beta katsayıları (B) raporlanmıştır.

H₇: Düşünme stillerinden biri olan Gelenekçi düşünme stiline meslek etiği algısı üzerinde anlamlı pozitif bir etkisi vardır.

“Gelenekçi” düşünme stiline meslek etiği algısı üzerinde etkisini incelemek için yapılan basit regresyon analizi sonuçları Tablo 11’de verilmiştir. Analiz sonucunda model istatistiksel olarak anlamlıdır ($F = 24,163$; $p < 0,05$). Gelenekçi düşünme stili, meslek etiği algısını olumlu ve anlamlı yönde etkilemektedir ($B=.064$, $p < 0,05$). Regresyon modeline göre meslek etiği algısı puanındaki değişimin %4’ü düşünme stillerinde biri olan gelenekçi değişkeninden kaynaklanmaktadır. H_7 hipotezi desteklendi.

Tablo 11: Gelenekçi Düşünme Stiline Meslek Etiği Algısı Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	B	t	p	R ²	F	p
Meslek Etiği Algısı	(Sabit)	2,480	49,494	,00	0,04	24,163	,00
	"Gelenekçi" Düşünme Stili	,064	4,916	,00			

Not: Ayarlanmış (R²) ve Standardize edilmiş beta katsayıları (B) raporlanmıştır.

Bu sonuçlara göre araştırmanın H_1 , H_3 , H_4 , H_7 ve H_8 hipotezleri desteklenmiştir. H_2 , H_5 ve H_6 hipotezleri ret edilmiştir.

3.7. Araştırmanın Ölçüm Modellerinin Test Edilmesi

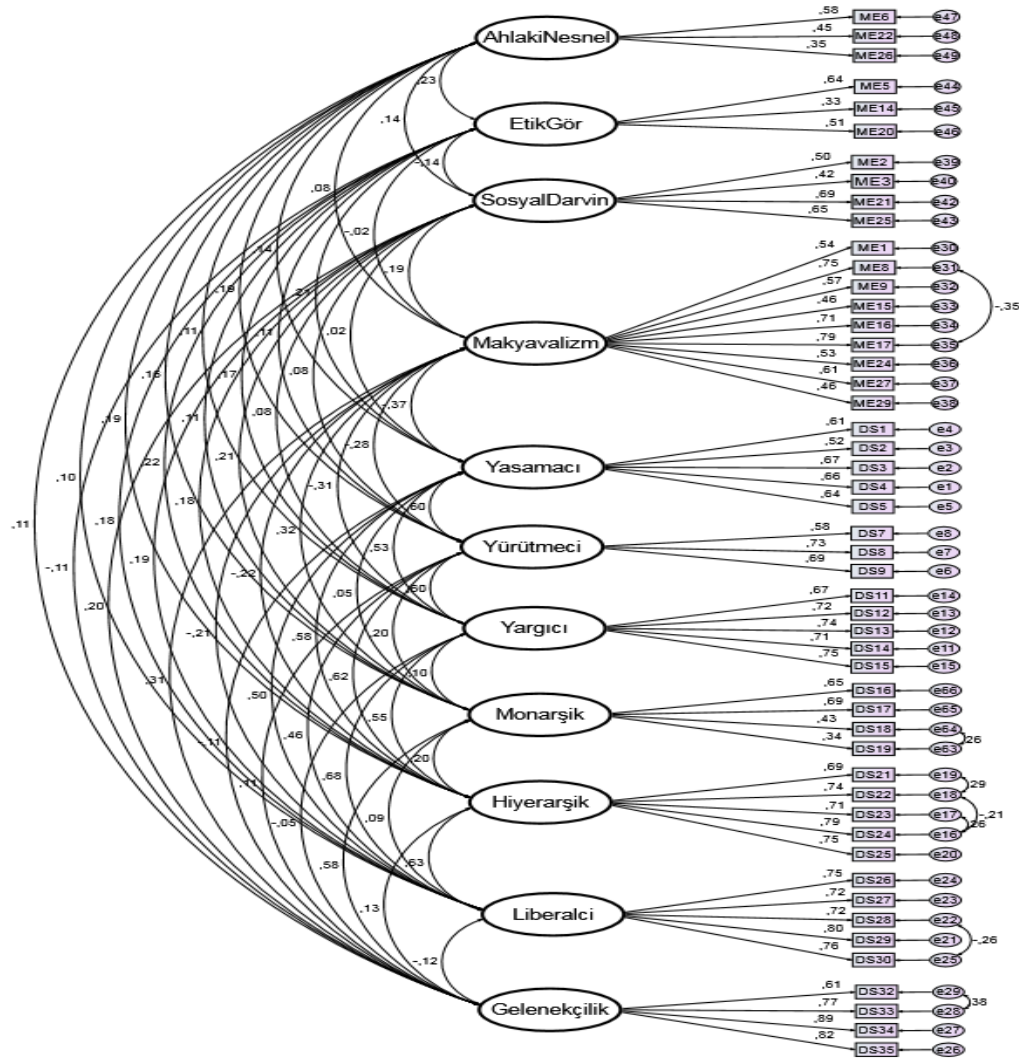
Araştırmada kullanılan ölçüm modeli AMOS programı kullanılarak doğrulayıcı faktör analizi ile test edilmiştir. Bu kapsamda maksimum olabilirlik yöntemi kullanılarak ölçeklerin öngörülen yapılarının, toplanan veri ile desteklenip desteklenmediği alternatifli modeller stratejisiyle analiz edilmiştir. On bir faktörlü modelin (yedi faktörlü bağımsız değişken düşünme stili, dört faktörü bağımlı değişken meslek etiği algısı) testi yapılmıştır. Ölçüm modelinde yer alan uyum iyiliğine ait indeksler ve eşikleri Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12: Araştırma Değişkenlerine İlişkin Uyum İyiliği Değerleri

Model	X ²	sd	X ² /sd	CFI	SRMR	RMSEA
Düşünme Stilleri (7 Faktör)	1206,8	468	2,579	0,903	0,058	0,054
Meslek Etiği Algısı (4 Faktör)	293,246	163	1,799	0,932	0,039	0,048
Tüm Faktörleri (11 Faktör)	941,8	1113	1,809	0,903	0,049	0,039
Kabul Edilebilir Uyum			≤ 5	≥ .90	≤ .08	≤ .08

Not: N=533; p<0,05; sd: Serbestlik Derecesi CFI=Uyum İndeksi; SRMR= Standartlaştırılmış ortalama hataların karekökü; RMSEA= Hataların ortalama kare kökü

On bir faktörlü modelin (yedi faktörlü bağımsız değişken düşünme stili ve dört faktörü bağımlı değişken meslek etiği algısı verilere uyum sağlayan model olduğu saptanmıştır (x^2 (1113, N=533)=2013,920; $p<0,05$; $x^2/df=1,809$; CFI=0,903; SRMR=0,049; RMSEA=0,039). Bu bulgulardan yola çıkarak araştırmada kullanılan ölçeklerin ayrışım geçerliliğine sahip olduğu söylenebilir.

Şekil 1: On Bir Faktörlü Araştırma Modeli İlişkin Diyagram

Şekil 1’de yer alan on bir faktörlü model diyagramında modeli iyileştirmek adına bazı modifikasyonlar yapılmıştır. “Yürütme” faktörü altındaki iki soru (DS6, DS10) yürütme faktörü haricinde beş faktöre daha yüklenmiştir. Aynı şekilde “sosyal darvinizm” faktörü altında yer alan bir soru (ME10) sosyal darvinizm haricinde diğer üç faktöre dağılım göstermiştir. Bu sebeple bu iç soru araştırma modelinden çıkarılmıştır. Sorular arasında modifikasyon indeksleri 20.000’den büyük olan sorulara arasında kovaryans çizilmiştir (Gürbüz, 2019, 71). Bu sorular; ME8-ME17, DS18-DS19, DS21-DS22, DS22-DS24, DS23-DS24, DS28-DS30 ve DS32-DS33’tür.

4. TARTIŞMA

Mert (2003), Hacettepe Üniversitesi Beytepe Kampüsündeki öğrencilere yapılan bu çalışmada, beynin düşünme stilleri ile etik algılar arasındaki ilişki araştırılmıştır. 30 üniversite öğrencisinin 15 etik senaryo karşısında verdiği cevaplarla düşünme stili puanları ile etik algı puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Katılımcıların ardışık düşünme stili ile etik algıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Katılımcıların insan ilişkileri baskın düşünme stili ile etik algıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Katılımcıların analitik düşünme stili ile etik algıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Katılımcıların hayal gücü yüksek düşünme stili ile etik algıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (Mert, 2003, 190-192).

Paik, Lee, Pak, (2019), imalat, finansal hizmetler, telekomünikasyon, kamu hizmetleri ve profesyonel hizmetler dâhil olmak üzere çeşitli sektörlerdeki 16 farklı Koreli şirketten 270 yönetici ve iş profesyonelinin oluşan örneklem grubunun düşünme stili ve yönetsel etik karar verme arasındaki ilişki incelenmiştir. Doğrusal (dışsal, verilere dayalı) ve doğrusal olmayan (İçsel, duygusal) düşünme stiline sahip Koreli yöneticilerin etik kararlar verme eğilimleri arasındaki ilişki incelenmiş olup, Koreli yöneticilerin doğrusal ve doğrusal olmayan düşünme stilleri ile etik karar verme durumları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (Paik, Lee, Pak, 2019, 839).

Pennino, (2002), A.B.D. de çalışan yöneticilerin etik karar verme puanları ile kavramsal, direktif veren, davranışsal ve analitik karar stilleri arasında pozitif bir korelasyonun olup olmadığı incelenmiştir. Yöneticilerin etik karar verme puanları ile direktif veren karar stili arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş olup, diğer karar verme stilleri arasında anlamlı bir ilişkiye saptanamamıştır (Pennino, 2002, 337)

Groves, Vance, Paik (2008), A.B.D de birçok endüstri ve organizasyondaki 200 yöneticinin katıldığı araştırmada katılımcılardan bilgiler anket yoluyla elde edilmiştir. Katılımcıların doğrusal ve doğrusal olmayan ve dengeli düşünme stilleri ile etik kararlar verme davranışları arasındaki ilişki incelenmiştir. Dengeli düşünme stiline sahip yöneticilerin, ağırlıklı olarak doğrusal düşünme stiline sahip yöneticilerden daha düşük derecede etik olmayan eylemlerde bulunma isteği göstereceği hipotezi

anlamli bulunmuştur. Dengeli düşünme stiline sahip yöneticilerin, ağırlıklı olarak doğrusal olmayan düşünme stiline sahip yöneticilerden daha düşük derecede etik olmayan eylemlerde bulunma istekliliği göstereceği hipotezi ret olmuştur (Groves ve diğ., 2008, 305).

Jahanshahi ve diğ., (2018), İran'da (2016-2017) 144 girişimciden alınan kesitsel anket verilerini kullanarak, doğrusal olmayan bir düşünce tarzına sahip girişimcilere kıyasla doğrusal bir düşünme tarzına sahip girişimcilerin çevresel durumları nasıl algıladıkları incelenmiştir. Doğrusal olmayan bir düşünce tarzına sahip girişimcilere kıyasla doğrusal bir düşünme tarzına sahip girişimcilerin girişimlerinde/işlerindeki çevresel faktörleri daha yüksek bir seviyede algıladıkları sonucu bulunmuştur (Jahanshahi ve diğ., 2018, 1).

Salceanu (2014), Romanya'nın Köstence şehrinde yapılmış olan araştırmada Rokeach Değer Anketi (1973) ve Sternberg ve Wagner (1992) Düşünme Stilleri Envanteri kullanmıştır. Analizler 2014 Ekim ayında gerçekleştirilmiştir. Yasama düşünme stiline sahip gençlerin, "heyecan verici bir hayat yaşama" ve "hırslı olma" gibi ahlaki değerlere diğerlerinden daha fazla önem verdiği ortaya çıkmıştır. Monarşi (N = 12), Hiyerarşi (N = 78), Oligarşi (N = 37) ve Anarşi (N = 26) düşünme stilleri arasında ahlaki değerler açısından anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (Salceanu, 2014, 139-147).

Fan (2016), Çin'deki bir üniversiteden 926 öğrenci katıldı. Katılımcıların yaşları 16-22 arasında değişmekte olup, ortalama 18.86 (SS = 1.21) yıldır. Katılımcıların düşünme stilleri ile kariyerleri ile ilgili karar verme yeterlilikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Yasama düşünme stili ile mesleki bilgiye sahip olma arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yürütme düşünme stili ile problem çözme kabiliyeti arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yargısal düşünme stili ile kendini gösterme değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Gelenekçi düşünme stili ile mesleki bilgiye sahip olma arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (Fan, 2016, 63).

Zhang (2002), Hong Kong'dan 154(66 erkek ve 88 kadın) ikinci sınıf üniversite öğrencisi bu araştırmaya katılmak için gönüllü olmuştur. Katılımcıların yaşları 19-23 arasında değişmekte olup, ortalama 20 yaşında ve standart sapma 0,57'dir. Katılımcılar Düşünme Stili Envanteri 'ne (TSI, Sternberg ve Wagner, 1992) ve NEO Beş Faktör Envanteri 'ne (NEO-FFI, Costa ve McCrae, 1992) yanıt vermişlerdir. Yürütme ve gelenekçi düşünme stilleri ile Nevrotiklik anlamlı ve pozitif yönde ilişkilidir. Yasama, yargı ve liberal düşünce tarzlarıyla ile açıklık (net olma) pozitif yönlü anlamlı ilişkilidir, gelenekçi düşünce tarzıyla negatif yönlü anlamlı ilişkilidir. Yürütme düşünme stiliyle uyumluluk arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Ancak liberal ve içsel düşünme stiliyle uyumluluk arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır. Hiyerarşi düşünme stiliyle vicdanlılık arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır (Zhang, 2002, 17).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Küreselleşen ve gelişen bir dünyada sağlık gibi ikamesi olmayan bir alanda çalışacak profesyonellerin evrensel normlara ve etik kurallara bağlılığı gün geçtikçe daha da önemli bir hale gelmektedir. Özellikle gençlerin bu evrensel etik kurallara ve iş ahlakına ilişkin normları idrak etme ve yorumlamada kullanmış olduğu düşünme stilleri (kalıpları) yani problemlere yaklaşım tarzları büyük bir önem arz etmektedir. Düşünme tarzımız aldığımız mesajları ve karşılaştığımız problemleri yorumlayıp çözüme başvurduğumuz soyut unsurlardır. Her birey için farklılık gösteren bu soyut unsurlar bireyler tarafından kabiliyet ve yeteneklerine göre değiştirilebilir ve bu olumlu değişimler bireyin yaşam kalitesini artırır.

Sağlık alanında okumakta olan üniversite öğrencilerinin meslek etiği ile ilgili almış oldukları derslerin içerik ve planları öğrencilerin yatkın oldukları düşünme stillerine göre düzenlenmesi öğrencilerin derslere olan ilgisini artırabilir. Eğitim ve öğretim sistemi öğrencilerin yatkın oldukları düşünme stillerine tasarlanıp, sahip oldukları düşünme stillerine göre metot ve materyaller seçilmelidir. Öğrencilerin tutum ve davranışlarının arkasında yatan psikolojik ve sosyolojik nedenlerin yanında problemler karşısında ortaya koyduğu zihinsel süreçlerinde önemli bir rolü vardır. Öğrencilerin olaylara yaklaşım tarzı ve yorumlayışı düşünme stilleri ile ilgili olup, bu stiller öğrencilere fark ettirilmeli ve öğrencilerin başarı düzeyini artıracak düşünme stillerinin öğrencilere kazandırılmasına ağırlık verilmelidir. Gençlerin sahip oldukları düşünme stilleri ile aile ve sosyal çevre arasındaki ilişki incelenip gençlerin etik ve ahlaki kurallara karşı yaklaşımları iyileştirilebilir.

Sağlık sektöründe yönetici ve çalışanların meslek etiğine daha bağlı ve kurallara uygun bir birey haline gelmesi amacıyla hizmet içi eğitimler düzenlenebilir. Bireylerin meslek etik algıları ile karşılaştıkları problemleri çözüme başvurdukları düşünme stilleri arasında var olan ilişki bu kişilere anlatılarak kişilerin etik algılarını olumsuz yönde etkileyen düşünme stilleri arka plana itilebilir. Pozitif ve insan odaklı yaklaşımlara daha yatkın olan düşünme tarzları kişiye kazandırılabilir.

Çalışmanın Kısıtları ve Araştırmacılara Öneriler: Geleceğin sağlık çalışanlarında düşünme stilleri ve meslek etiği algısını ölçmeyi amaçlayan, ciddi ve titiz bir çalışma sonunda ortaya çıkan bu çalışmada birçok bilimsel çalışmada olduğu gibi bazı kısıtlamalar bulunmaktadır. Veri toplama süreci, Kırklareli ilinde bulunan üniversitenin sağlık ile ilgili bölümlerinde okuyan 533 öğrencisiyle gerçekleştirilmiştir. Kırklareli Üniversitesinde sağlık alanında okuyan öğrencilerden bu veriler elde edilse de daha güvenilir sonuçlar elde etmek için ülkede bulunan tüm üniversitelerden hatta sağlık alanında çalışabilecek tüm genç adaylardan toplanacak veriler ile daha önemli bulgular saptanabilir. Bu bulgular bu çalışmanın diğer çalışmalarla karşılaştırılmasını ve mevcut bulguların eleştirilmesini ve/veya genellemesini sağlar. Özellikle sağlık sektöründe yer alan özel ve devlet kurum/kuruluşlarında

mesleğe yeni başlamış veya uzun süredir çalışmakta olan bireyler üzerinde bu araştırma sonuçlarının doğrulanması önem arz etmektedir. Sağlık alanında çalışacak gençlerin düşünme stilleri hem iş hayatında hem de sosyal hayatında önemli bir yerdedir. Bu gençlerin meslek etiği ilkelerine uyumlu ve evrensel normlara bağlı bir şekilde mesleklerini icra etmeleri onları mutluluğa, huzura ve başarıya taşıyacaktır. İleride yapılacak çalışmalara da düşünme stillerinin daha birçok alt faktörü olduğu düşünerek bu alt faktörlerin meslek etiği algısı, etik ilkelere uyum, meslek etiği ile ilgili tutum ve davranış vb. değişkenler üzerinde olan etkileri incelenebilir.

KAYNAKÇA

Allinson, Christopher W., ve John Hayes. «The cognitive style index: A measure of intuition-analysis for organizational research.» *Journal of Managmt Studies* 33, no. 1 (1996): 119-135.

Boldizar, Alexander, ve Outi Korhonen. «Ethics, Morals and International Law.» *European Journal of International Law* 10, no. 2 (1999): 279-311.

Byars, Stephen M, ve Kurt Stanberry. *Business Ethics*. Houston, Texas: OpenStax, Rice University, 2018.

Colton, James A., ve Keith M. Bower. «Some misconceptions about R2.» *International Society of Six Sigma Professionals,EXTRAOrdinary Sense* 3, no. 2 (2002): 20-22.

Çınar, Aliye. «Aristoteles'in Nikomakhos'a Etik'inde Pratik Hikmet Kavramı ve Günümüz Açısından Önemi.» *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 16, no. 1 (2007): 171-192.

Çokluk, Ömay, Güçlü Şekercioğlu, ve Şener Büyükoztürk. *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi, 2010.

Dewey, John. *How We Think: A Restatement of the Relation of Reflective Thinking to the Educative Process*. London: D C Heath & Co, 1985.

Dunn, Olive Jean, ve Virginia A. Clark. *Basic Statistics*. 4. Baskı. New Jersey: Wiley, 2009.

Dursun, Yunus, ve Elif Kocagöz. «Yapısal Eşitlik Modellemesi ve Regresyon.» *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, no. 35 (2010): 1-17.

Erdem, A. T. (2020). Sanal Kaytarma Davranışının İş Performansına Etkisinde İşe Bağlılığın Aracı Rolüne Yönelik Bilişim Sektöründe Bir Araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 12(4), 3843-3858.

Erdem, A. T. (2021). Güçlendirici Liderliğin Yenilikçi İş Davranışına Etkisinde Bilgi Paylaşımının Aracılık Rolü: Bilişim Sektöründe Bir Araştırma. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30(1), 119-131.

Fan, Jieqiong. «The role of thinking styles in career decision-makingself-efficacy among university students.» *Thinking Skills and Creativity* 20 (2016): 63-73.

Goel, Mridula, ve Preeti E Ramanathan. «Business Ethics and Corporate Social Responsibility – Is there a dividing line?» *Procedia Economics and Finance* 11 (2014): 49-59.

Gözüm, Ayşe Gözde. «Banka Çalışanlarının Demografik Özelliklerine Göre İş Ahlakı Tutumlarının İncelenmesi.» *İşletme Araştırmaları Dergisi* 8, no. 2 (2016): 293-306.

Groves, Kevin S., Charles Vance, ve Yongsun Paik. «Linking Linear/Nonlinear Thinking Style Balance and Managerial Ethical Decision-Making.» *Journal of Business Ethics* 80, no. 2 (2008): 305-325.

Gürbüz, Sait. *AMOS ile Yapısal Eşitlik Modellemesi*. Ankara : Seçkin Yayıncılık, 2019.

Jahanshahi, Asghar Afshar, Alexander Brem, ve Mohammad Shahabinezhad. «Does Thinking Style Make a Difference in Environmental Perception and Orientation? Evidence from Entrepreneurs in Post-Sanction Iran.» *Sustainability* 10, no. 1546 (2019): 1-19.

Kılıç, Selim. «Doğrusal Regresyon Analizi.» *Journal of Mood Disorders* 3, no. 2 (2013): 90-92.

Kutner, Michael H., Christopher J. Nachtsheim, John Neter, ve William Li. *Applied Linear Statistical Models*. New York: McGraw-Hill/ Irwin, 2005.

MEB. *Mesleki Gelişim (Meslek Etiği)*. Ankara, 2011.

Mert, İbrahim Sani. «Düşünme stilleri ve etik algı arasındaki ilişki: Üniversite öğrencileri üzerine bir uygulama.» *Hacettepe Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / İşletme Anabilim Dalı / Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*. 2003.

Paik, Yongsun, Jong Min Lee, ve Suhk Yong Pak. «Convergence in International Business Ethics? A Comparative Study of Ethical Philosophies, Thinking Style, and Ethical Decision-Making Between US and Korean Managers.» *J Bus Ethics*, no. 156 (2019): 839-855.

Palut, Birsen. «The Relationship Between Thinking Styles And Level Of Externality: A Study of Turkish Female Preschool Student Teachers.» *Social Behavior and Personality* 36, no. 4 (2008): 519-528.

Pennino, Clare M. «Is Decision Style Related to Moral Development Among Managers in the U.S.?» *Journal of Business Ethics*, no. 41 (2002): 337-347.

Preble, John F, ve Arie Reichel. «Attitudes towards Business Ethics of Future Managers in the U.S. and Israel.» *Journal of Business Ethics* 7, no. 12 (1988): 941-949.

Salceanu, Claudia. «Thinking Styles and Moral Values in Adolescence.» *Logos Universality Mentality Education Novelty, Section:Social Sciences* 3, no. 1 (2014): 139-147.

Schober, Patrick, Christa Boer, ve Lothar A. Schwarte. «Correlation Coefficients: Appropriate Use and Interpretation.» *Anesthesia & Analgesia* 126, no. 5 (2018): 1763-1768.

Sezici, Emre, ve Hakan Kara. «Ş Etiğine İlişkin Tutumlar ve Başlıca Felsefi Kategorileri Özelinde Yönetici-Çalışan Algısı Üzerinde Karşılaştırmalı Bir İnceleme.» *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 16, no. 5 (2016): 147-160.

Sternberg, R. J., ve L. Spear-Swerling. *Teaching for thinking*. Washington, DC: American Psychological Association., 1996.

Sternberg, Robert J. «Mental Self-Government: A Theory of Intellectual Styles and Their Development.» *Human Development* 31, no. 4 (1988): 197-224.

Stevens, Edward. *Business Ethics*. New York: Paulist Press, 1979.

Tabachnick, Barbara G., ve Linda S. Fidell. *Using Multivariate Statistics*. 4. Massachusetts: Allyn & Bacon, 2001.

Tankard, James W. *The Statistical Pioneers*. Cambridge, Massachusetts: Schenkman Publishing Company, 1984.

Tutar, H., ve Erdem, A. T. (2020). *Örnekleriyle Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve-SPSS Uygulamaları*. Seçkin Yayıncılık.

Ugoani, John Nkeobuna Nnah. «Business Ethics and its Effect on Organizational Sustainability.» *Global Journal of Social Sciences Studies* 5, no. 2 (2019): 119-131.

Wicks, James Michael. *The Generation of Alternatives and Thinking Styles in Elementary Social Studies*. Edmonton, Alberta: The University of Alberta, 1974.

Yaşlıoğlu, M. Murat. «Sosyal Bilimlerde Faktör Analizi ve Geçerlilik: Keşfdici ve Doğrulayıcı Faktör Analizlerinin Kullanılması.» *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi* 46, no. Özel Sayı (2017): 74-85.

Yüksel, Mehmet. «Etik Kodlar, Ahlak ve Hukuk.» *Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 5, no. 1 (2015): 9-26.

Zhang, Li-Fang. «Thinking Styles and the Big Five Personality Traits.» Educational Psychology 22, no. 1 (2002): 17-31.